

РОЛЬ НАВИЧОК ДИДАКТИЧНОГО МОВЛЕННЯ У СТРУКТУРІ ЯКОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Петрова О.Б., Попова Н.О. (Харків)

У педагогіці вищої школи особливу увагу приділяють особистості викладача, його педагогічній майстерності, професійним і особистісним якостям, творчій індивідуальності. Дослідженням зазначених проблем займалися провідні педагоги та психологи, зокрема, І.О. Зимняя, В.М. Фрумкіна, Ш.О. Амонашвілі, А.М. Ксенофонтowa, О.О. Леонт'єв, С.Д. Якушева та ін. [1—5]. Структура якостей викладача багатоаспектна і передбачає характеристики, обов'язкові для високопрофесійного педагога, який володіє творчим потенціалом і здатний до створення та передачі цінностей своєї дисципліни. Як відзначає С.Д. Якушева, «майстерний педагог — це спеціаліст високої культури, який досконало володіє дисципліною викладання, методикою навчання та виховання, а також має психологічні знання» [5, с. 5].

Особливо виділяється викладач іноземної мови, для якого крім зазначеного вище, специфічну роль відіграють навички дидактичного мовлення, що становить вербальний засіб реалізації педагогічної взаємодії зі студентами з боку викладача. Дослідження мовлення викладача на заняттях у ВНЗ передбачає урахування таких методичних питань, як визначення адекватного ступеню адаптивності мовлення викладача, засобів досягнення адаптивності, пропорції часу, відведеного на мовлення викладача на занятті, застосування рідної мови студентів у процесі навчання та співвідношення рідної і іноземної мов у мовленні на занятті. Адаптивність мовлення виражається в наявності таких його характерних рис, як занижена швидкість, часті повтори, тривалі паузи, перебільшене проголошення деяких слів і фраз, ретельний відбір лексики і, насамкінець, уживання більш простих граматичних форм. Дидактичному мовленню належить навчати майбутніх викладачів іноземної мови, оскільки воно певним чином відрізняється від природного мовлення поза навчальної ситуації і виконує як комунікативну, так і дидактичну функції. Викладач повинен пам'ятати, що дидактичне мовлення є для студентів зразком іншомовного мовлення, засобом комунікації та навчання, специфічним навчальним матеріалом, тому його надмірне адаптування призводить до штучності та не сприяє ефективності навчання. О.О. Леонт'єв відзначав, що своїми мовленнєвими вчинками на занятті викладач вирішує різні за характером комунікативні завдання: спонукає учнів до

мовленнєвої та не мовленнєвої поведінки, створює умови для оптимального педагогічного спілкування тощо [3, с. 25].

Важлива роль питань викладача, які є не тільки прийомами навчання і способом запитування інформації, але і засобом організації педагогічної взаємодії та регулювання процесу навчання, стимулювання сильних студентів до вирішення комунікативного завдання та підказування інформації більш слабким. У процесі педагогічного спілкування викладач повинен використовувати різні комунікативні типи питань, які допомагають побудувати взаємодію. Дидактичне мовлення викладача зіставляється із мовленням студентів, слугує показником рівня сформованості іншомовних навичок і вмінь.

Література

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология / Ирина Алексеевна Зимняя – Ростов-н/Д. : Феникс, 1997. – 80 с.
2. Ксенофонтова А.Н. Речевая деятельность, речевая культура и культура речи. К определению понятий / А.Н. Ксенофонтова // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – 2010. – Т. 12, № 3. – С. 633-637.
3. Леонтьев А.А. Основы теории речевой деятельности / Алексей Алексеевич Леонтьев. – М. : Наука, 1974.
4. Фрумкина В.М., Амонашвили Ш.А. Педагогическая симфония / В.М. Фрумкина, Ш.А. Амонашвили. – М. : Просвещение, 2011. – 420 с.
5. Якушева С. Д. Основы педагогического мастерства / Светлана Дмитриевна Якушева. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Издательский центр «Академия», 2011. – 256 с. – 334 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ:

ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ ШКОЛИ ТА ВНЗ»

Матеріали III Міжнародної конференції

Харків, 12 квітня 2013 року

УДК 811.111:378.147

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол №1 від 28 січня 2013 р.)

Організаційний комітет конференції:

Голови:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор

О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент

В.Г. Булгакова, методист іноземних мов Харківської академії неперервної освіти

Члени орг. комітету:

В.М. Сердюк, кандидат філологічних наук, доцент

І.А. Ткаля, кандидат філологічних наук, доцент

А.В. Котова, кандидат педагогічних наук, доцент

Г. Г. Гусева, ст. викладач

С.Л. Немчонок, ст. викладач

Секретарі:

М.В. Аласанія, ст. лаборант

К.В. Ковінько, викладач

А.А. Єременко, викладач

Адреса редакційної колегії:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

факультет іноземних мов,

кафедра англійської мови, тел. (057) 707-53-50

engldpt@gmail.com

До збірника увійшли матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої загальним проблемам навчання і контролю, теорії і методики викладання іноземних мов, питанням пов'язаним з дидактичними та психологічними аспектами навчання іноземних мов у ВНЗ та школі. Також висвітлюються професійна підготовка з іноземних мов та новітні освітні підходи.

Розраховано на наукових працівників, студентів та аспірантів усіх спеціальностей.

ISBN 978-966-623-952-8

© Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна, 2013